

Ата-аналарға кеңес беру

"Бала қашан сөйлеуі керек"

Мектеп жасына дейінгі баланың үйлесімді сөйлеуі оның сөйлеу және жалпы дамуының маңызды көрсеткіші болып табылады. Егер әңгімедегі бала бір нәрсе туралы логикалық және дәйекті түрде айта отырып, мағынасын жақсы ашса, онда ересектер оның жинақы және дәйекті сөйлейтінін атап өтеді. Бұл жағдайда баланың психикалық дамуын атап өтуді ұмытпаңыз.

Сөйлеудің қалыптасуы-тек үйлесімді ғана емес, сонымен қатар ситуациялық — бала кезең-кезеңімен алға жылжиды.

3-4 жасында бала визуалды-тиімді ойлауды дамытады және оның сөйлеу тәжірибесі нақты пәндер мен жағдайларға берік байланысты. Кіші мектеп жасына дейінгі бала қазірдің өзінде сөйлейді, бірақ есімдіктер мен үстеулердің белгісіз формаларын қолданатын қарапайым тіркестермен (сол жерде).

Когерентті сөйлеу алғаш рет ересектермен және құрдастарымен қарым-қатынаста пайда болады. Оны қалыптастырудың маңызды шарты-тыңдаушыға бағдарлау және тыңдаушы түсінетіндей сөйлеуге ұмтылу.

Мектеп жасына дейінгі бала қаншалықты кішкентай болса да, оның алдында оны қызықтыратын, қызықтыратын, Мазалайтын нәрселердің мәнін түсіндіру дағдыларын игеру міндеті тұр. Тек осылай ғана сөйлеудің коммуникативті функциясы жүзеге асырыла алады.

Байланыс белгілері белсенді сөздікті толтырудың, ауызша сөйлеудің грамматикалық құрылымын бастапқы игерудің арқасында пайда болады. Сөздерді еркін қолдану дағдылары қалыптасады. Нобай сөздерінің орнына неғұрлым егжей-тегжейлі сөйлемдер келеді.

Мектепке дейінгі жастағы балаларда когерентті сөйлеудің екі түрін ажыратуға болатын кезең келеді.

5 жасқа қарай бала қарапайым сөйлемдер жиынтығы сияқты күрделі сөйлемдер жасай бастайды. Мысалы, бала жаңа ғана көргенін айта алады:"үйрек суға секірді, содан кейін ол жүзіп кетті, ал үйрек анасы барлық үйректерді жағаға апарды".

Бұл жаста мектеп жасына дейінгі бала көрнекі жағдайларды жақсы сипаттайды. Ол сөйлемдердің дұрыс құрылысын қолданады және көргендерінің немесе

естігендерінің толық бейнесін ұсынуға тырысады. Бұл жағдайда мектеп жасына дейінгі бала тақырыпты немесе предикатты "жоғалтуы" мүмкін, бірақ оның сөйлеуі осы тұрғыда түсінікті. Сондықтан мұндай сөйлеу когерентті контекстік деп аталады

6 жасар бала сөйлеуді дамыту нормаларына сәйкес кеңейтілген мәлімдемелерді белсенді түрде қолдануы керек, тілдік құралдарды салыстыру, эпитеттер сияқты қолдануы керек. Балалардың көпшілігі немен сәтті айналысады. Олардың әңгімелері ойдан шығарылған оқиғаларға толы.

Бала: "Міне, мен қоян сияқты секіремін. Бұл менің туған күнім, орман тұрғындары қонаққа келіп, маған көптеген дәмді тәтті сәбіз әкелді. Мен үлкен мектеп жасына дейінгі балалардың үйлесімді сөйлеуі бейнелі ойлауға негізделген. Олар бейнелерді бейнелейді және олардың сипаттамаларын сипаттайды немесе оқиғаларды еске түсіреді және егжей-тегжейлі айтады. Егде жастағы мектеп жасына дейінгі балалар когерентті сөйлеудің ең күрделі түрін қолданады – түсіндірме. Сипаттамалық ерекшеліктер-хабарламаның барлық бөліктерінің логикалық бірлестігі және себеп-салдарлық байланыстардың көрінісі.